

Sygn. akt I CSK 1175/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa M. Y.
przeciwko J. G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 kwietnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 listopada 2020 r., sygn. akt V ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 12 500 (dwanaście tysięcy pięćset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego J. G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 listopada 2020 r., sygn. akt V ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ., z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Potrzebę wykładni skarżący odnosi do przepisu art. 398²⁰ k.p.c. i upatruje w konieczności wyjaśnienia czy zastosowanie prawa materialnego przez Sąd Najwyższy w drodze jego subsumpcji do stanu faktycznego sprawy, którego braki uzasadniają uchylenie wcześniej wydanego wyroku Sądu powszechnego, jest objęte zakresem pojęcia „wykładni prawa” uregulowanego przepisem art. 398²⁰ k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany podnosi, że w drugim wyroku kasatoryjnym, wydanym w tej sprawie w dniu 21 kwietnia 2017 r., Sąd Najwyższy, rozpoznając jeden z zarzutów kasacyjnych powódki M. Y. naruszenia prawa materialnego regulujących okres przedawnienia, dokonał kwalifikacji jej roszczenia z perspektywy prawa materialnego, wskazując, że w ustalonym przez Sąd Apelacyjny stanie faktycznym jest to roszczenie odszkodowawcze, a nie roszczenie o zwrot zaliczki udzielonej zleceniobiorcy przez zleceniodawcę. Niemniej jednak, tego rodzaju kwalifikacji Sąd Najwyższy dokonał jeszcze zanim podstawa faktyczna wyroku została uzupełniona o zeznania świadka K. I., który zgodnie z twierdzeniami powódki przelał na nią dochodzone roszczenie stwierdzone dokumentem z dnia 6 czerwca 1996 r.

W motywach tej podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany nie wskazuje w jaki sposób uzupełniona podstawa faktyczna,

w zakresie wyznaczonym powołanym kasatoryjnym wyrokiem Sądu Najwyższego, tj. na podstawie zeznań świadka K. I. wpłynęła lub mogła mieć wpływ na zmianę kwalifikacji prawnej roszczenia powódki. Należy podkreślić, że skarżący nie formułuje zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, w kontekście dowodu z zeznań tego świadka, w szczególności opartych na pominięciu tych fragmentów, które miałyby znaczenie w kontekście zastosowania prawa materialnego. Z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku w żaden sposób nie wynika, by treść zeznań świadka uzasadniała zakwalifikowanie roszczenia powódki jako o zwrot zaliczki. W tych okolicznościach wskazana przez skarżącego, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, potrzeba wykładni art. 398^{2o} k.p.c. stała się bezprzedmiotowa dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W ocenie skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika, po pierwsze, z rażącego naruszenia art. 65 § 1 k.c. na skutek dokonania interpretacji pisemnych oświadczeń woli K. I. o przelewie roszczeń na powódkę, rażąco sprzecznie z ich treścią i celem, gdyż oświadczenia te nigdy i w żadnym swoim

elemencie nie obejmowały przeniesienia praw i obowiązków z ustnej umowy zlecenia, a zawsze tylko i wyłącznie obejmowały przeniesienie na powódkę określonego co do wysokości roszczenia pieniężnego stwierdzonego pismem z dnia 6 czerwca 1996 r. Pomimo tego Sąd Apelacyjny uznał, że przedmiotem przelewu były wszystkie prawa i obowiązki z ustnej umowy zlecenia, tym bardziej, że dokonana przez Sąd interpretacja jest sprzeczna z treścią zeznań tego świadka.

Po drugie, Sąd Apelacyjny nie dokonał materialnoprawnej interpretacji dokumentu z dnia 6 czerwca 1998 r., a tymczasem dokument ten w świetle wiążących ustaleń dokonanych przez Sąd Apelacyjny, może być zakwalifikowany wyłącznie: jako sprawozdanie złożone Panu K. I. przez pozwanego w trybie art. 740 k.c., albo jako dokument potwierdzający wysokość kwoty zaliczki przekazanej dla celów inwestycyjnych. Biorąc pod uwagę, że jest to jedyny dowód z dokumentu potwierdzający istnienie długu pozwanego wobec K. I., który to dług jest kanwą sporu, to brak oceny jego treści z materialnego punktu widzenia, jawi się jako rażący.

Po trzecie, Sąd Apelacyjny dopuścił się rażącego naruszenia art. 740 k.c. w zw. z art. 510 § 1 k.c. posługując się rozumowaniem wewnątrznie sprzecznym. Sąd przyjmuje, że powódka weszła w ogół praw i obowiązków wynikających z ustnej umowy zlecenia z dnia 27 września 2005 r., a jednocześnie wskazuje, że już rok wcześniej wykonała niepieniężne uprawnienie, jaki służy wyłącznie zleceniodawcy z mocy art. 740 k.c., zaś oczywistym jest, że powódka nie mogła osobiście wykonywać uprawnień z umowy zlecenia, tak długo jak długo umowa cesji praw z umowy zlecenia nie została w sposób skuteczny z nią zawarta.

W ocenie skarżącego przyjęcie, że K. I. przelał na powódkę wyłącznie roszczenie pieniężne, determinowałoby konieczność przeprowadzenia następującego rozumowania. Po pierwsze, ustalenia czy K. I. przelał roszczenie o zwrot zaliczki, czy roszczenie o zwrot przysługującego jemu odszkodowania z tytułu niedochowania obowiązku złożenia sprawozdania lub nierozliczenia się zgodnego ze sprawozdaniem z dnia 6 czerwca 1996 r. Po drugie, jeśli przedmiotem przelewu było pierwsze roszczenie, to byłoby ono przedawnione, a jeśli przedmiotem przelewu było drugie roszczenie, to nie byłoby możliwe wejście powódki w ogół

praw i obowiązków wynikających z umowy zlecenia, gdyż umowa ta w związku z uprzednim powstaniem w majątku K. I. pieniężnego roszczenia odszkodowawczego, musiałaby na podstawie art. 740 k.c., zostać uznana za rozwiązana.

Odnosząc się do tej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należy wskazać, że w orzecznictwie wyjaśniono już, że punktem wyjścia wykładni oświadczeń woli powinno być ustalenie treści i celu umowy oraz kreowanego nią stosunku prawnego. Należy przy tym uwzględnić zgody zamiar stron, treść umowy, w tym związki między jej postanowieniami, okoliczności zawarcia umowy oraz inne czynniki wskazane w art. 65 k.c. i art. 66 k.c., a także zasadę *favor contractus* i w razie wątpliwości przypisać postanowieniu takie znaczenie, które pozwoli na utrzymanie jego ważności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2017 r., II CSK 575/16, nie publ.). To, w jaki sposób strony rozumiały oświadczenie woli w chwili jego złożenia, można wykazywać za pomocą wszelkich środków dowodowych. Jeżeli okaże się, że strony nie pojmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli, za prawnie wiążące należy uznać jego znaczenie ustalone według obiektywnego wzorca wykładni, czyli tak, jak adresat znaczenie to rozumiał i rozumieć powinien. Decydujące jest w tym wypadku rozumienie oświadczenia woli, będące wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. W przypadku oświadczenia ujętego w formie pisemnej sens oświadczeń woli ustala się na podstawie wykładni tekstu dokumentu. Podstawową rolę mają tu językowe normy znaczeniowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 433/16, nie publ.). Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenia woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia oraz sposób wykonywania umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I CSK 802/15, nie publ.).

Skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na tej podstawie, że jest oczywiście uzasadniona, pomija szereg istotnych okoliczności faktycznych. Sąd Apelacyjny podkreślił m.in., że w pisemnych oświadczeniach z dnia 6 czerwca 1996 r. i z dnia 13 grudnia 1996 r. pozwany potwierdził, że otrzymał od K. I. i powódki środki pieniężne w kwocie 2 050 000 USD, w związku z zawarciem na czas nieoznaczony umowy zlecenia, której przedmiotem było ich inwestowanie przez pozwanego z zyskiem, a ponadto

potwierdził, że przekazana kwota wygenerowała zysk w kwocie 500 000 USD, z której inwestorom przekazał kwotę 267 000 USD oraz oświadczył, że do zwrotu pozostaje kwota 2 283 000 USD. Nie sposób jednak przyjąć, że z dniem podpisania przez pozwanego oświadczenia z dnia 6 czerwca 1996 r. doszło do zakończenia umowy zlecenia, bowiem z ustaleń faktycznych wynika, że w dniu 27 lutego 1997 r. pozwany informował K. I. o inwestycjach w konkretne spółki i spodziewanym zysku. W kolejnym roku strony miały zawrzeć umowę zbycia udziałów w celu kompensacji wierzytelności inwestorów. Ponadto z ustaleń faktycznych wynikało też, że doszło do przelewu wierzytelności przysługujących K. I. w stosunku do pozwanego na rzecz powódki. K. I. złożył w pełnomocnictwie z dnia 5 kwietnia 2005 r. oświadczenie o przeniesieniu wierzytelności na powódkę - „wszelkie prawa i roszczenia, które wynikają z rozliczenia dokonanego pomiędzy mną K. I., a p. J. G. z dnia 06.06.1996 r. na kwotę 2 300 000 (słownie:) dolarów amerykańskich....” (k. 7) i tą okoliczność potwierdził także w swoich zeznaniach (k. 2516).

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 9 w zw. z § 20 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).